

21. ročník

Mezinárodní hudební festival Špilberk

Záštitu převzali

Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu ČR

Bohumil Šimek, hejtmán Jihomoravského kraje

Markéta Vaňková, primátorka statutárního města Brna

Vojtěch Mencl, starosta městské části Brno-střed

11. 8. 2020, 20⁰⁰

velké nádvoří hradu Špilberk, Brno

CARMINA BURANA

Filharmonie
Brno Philharmonic

Zdravice

Vážení přátelé a milovníci vážné hudby,

scházíme se již na dvacátém prvním ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Špilberk 2020, který tradičně pořádá v prostorách velkého nádvoří hradu Špilberk hudební těleso nám velmi blízké – Filharmonie Brno. Každý, kdo se začel do letošního programu, seznal, že i v tomto roce nás čekají neopakovatelné zážitky při koncertech věnovaných poslechu hudebních děl Ludwiga van Beethovena, Petra Iljiče Čajkovského, Carla Orffa, Bohuslava Martinů, Paula Hindemitha a řady dalších světových skladatelů v podání brněnského filharmonického orchestru. Budeme moci vyslechnout i koncert z Paříže z roku 2019, na kterém zazněly skladby Hectora Berlioze, Georga Bizeta, Maurice Ravela, Antonína Dvořáka a dalších světových skladatelů v podání Orchestre National de France. Pomyslnou třešničkou na dortu pro nás budou dva koncerty – folklor v podání brněnského VUS Ondráš a symfonické aranžmá Pražského výběru doprovázeného Českým národním symfonickým orchestrem.

Báječné zážitky a příznivé počasí Vám přeje

Pavel Rychetský

předseda Ústavního soudu České republiky

Vážení přátelé dobré hudby,

Mezinárodní hudební festival Špilberk vstupuje do jednadvacátého ročníku a definitivně se tak zařadil mezi akce, bez nichž si brněnské kulturní léto nelze představit. To, že se tato hudební akce letos koná, je pro mne potvrzením, že se naše životy po epidemii koronaviru a krizovém stavu opět vracejí do normálu.

Největšími lákadly letošní přehlídky pod širým nebem bude jak unikátní představení legendárního Pražského výběru v symfonickém aranžmá, tak vystoupení Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Ale milovníka skvělé hudby zcela jistě přilákají do prostor Špilberku i další koncerty ze seznamu 21. ročníku.

Jsem rád, že se na velkém nádvoří hradu můžeme opět po roce společně setkat při hudebních večerech plných krásných tónů.

Těším se na setkání s Vámi při některém z festivalových představení pod letní brněnskou oblohou.

Bohumil Šimek

hejtman Jihomoravského kraje

Fortuna je proměnlivá i osud je vrtkavý, zpívá se v nejnámější části slavné Orffovy kantáty *Carmina Burana*, kterou letos také uslyšíme. Myslím, že Filharmonie Brno jako pořadatelka už 21. ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Špilberk nemohla zvolit příhodnější dílo. Všichni jsme si v minulých měsících uvědomili, jak je život nesamozřejmý a štěstí nestálé, a všichni si už také potřebujeme odpočinout, přepnout, myslet jinak.

Právě hudba je údajně jiný způsob myšlení. Proto je dobře, že nám špilberský open-air festival nabídne letní osvěžení duše a vlastně i těla – co může být zdravějšího než výšlap na brněnský hrad – kvalitní hudbou mnoha žánrů. V živém provedení i z plátna tak opět uslyšíme tóny symfonické, rockové i lidové.

Ať jsou tedy na Špilberku hudba, atmosféra i počasí zase perfektně vyladěny a ať jsou tyto krásné večery příslibem i těch příštích – za rok na stejném místě.

Markéta Vaňková

primátorka města Brna

Jsem moc rád, že mohu převzít záštitu nad festivalem, bez kterého bychom si už skoro ani nedovedli letní měsíce v Brně představit. Mezinárodní hudební festival Špilberk letos rozezní nádvoří hradu po jednadvacáté a jeho program opět překvapuje šíří záběru. Zazní tu klasická vážná hudba v podání vynikající brněnské filharmonie, ale také příběh ovlivněný lidovou muzikou, filmová hudba v úpravě pro žestě nebo rock v symfonickém aranžmá. A právě na legendární písni Pražského výběru v této netradiční úpravě se velmi těším. Zajímavé budou jistě i oba kinokoncerty, osobně si nenechám ujít první z nich, dokument *Beethovenovy vlasy*, který pátrá po tajemství života i tvorby slavného skladatele. Myslím, že si z festivalové nabídky vybere každý to, co je mu blízké, a prožije krásné letní večery v nádherném prostředí.

Vážení návštěvníci, přeji Vám příjemnou zábavu a příznivé počasí.

Vojtěch Menci

starosta městské části Brno-střed

Vážení přátelé a milovníci hudby,

již více než dvě dekády zaznívá na nádvoří hradu Špilberk srpnovým večerem hudba v podání brněnských filharmoniků a jejich hostů. Mezinárodní hudební festival Špilberk tradičně

patří k pomyslným vrcholům série desítek představení, koncertů a dalších kulturních programů, které Brňané i návštěvníci našeho města na Špilberku po celé léto nacházejí. Brněnský hrad už dávno nepatří vládcům Moravy, vojákům a vězňům, ale všem lidem toužícím po poznání, zábavě, zážitcích a setkání s uměním. Hradní hudební open-air festival jim toho nabízí vrchovatou náruč. Pojďme se tedy zaposlouchat do „bitevních“ skladeb Beethovena a Čajkovského, do slavné Orffovy kantáty *Carmina Burana*, do hudby filmové, inspirované výtvarnými díly, folklórní i rockové. Prožijme atmosféru velkolepého koncertu u Eiffelovy věže a odhalme tajemství tvorby Beethovenova génia. Sedm festivalových večerů je skutečným svátkem hudby. Vychutnejme si jej plnými doušky.

Pavel Ciprian

ředitel Muzea města Brna

Milí Brňané a návštěvníci města,

vítám Vás na 21. ročníku festivalu na velkém nádvoří hradu Špilberk, které se stává letním koncertním sálem Filharmonie Brno a jejích hostů.

Letošní nabídka přináší populární klasiku v podání brněnských filharmoniků vedených Leošem Svárovským v úvodním programu *Carmina Burana* (Orff, Beethoven, Čajkovskij) a také v unikátním koncertě *Obrázky z výstavy* s šéfdirigentem Denisem Russellem Daviesem a s interaktivní vizualizací prestižní Ars Electronica (Musorgskij, Martinů, Hindemith). Na své příznivce se těší také VUS Ondráš se svým novým programem *kRok za kRokem*, Moravia Brass Band s filmovou hudbou a Holstovými *Planetami*, 21. srpna symbolicky zahraje Pražský výběr, tentokrát symfonicky. Přes filmové plátno s námi můžete navštívit loňský *Koncert z Paříže* pod Eiffelovou věží, ale i znovu prožít životní a téměř detektivní příběh Ludwiga van Beethovena v kanadsko-českém dokumentu *Beethovenovy vlasy*.

Přeji Vám kouzelné hudební letní večery na Špilberku.

Marie Kučerová

ředitelka Filharmonie Brno

Pořad koncertu

LUDWIG van BEETHOVEN

Wellingtonovo vítězství op. 91 | 15'

Wellington's Victory, Op. 91

- I. Bitva / The Battle
- II. Vítězná symfonie / Victory Symphony

PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ

1812, slavnostní předehra op. 49 | 16'

1812 Festival Overture, Op. 49

---

přestávka / interval | 20'

CARL ORFF

Carmina Burana (Buránské písně) | 65'

světské písně pro soprán, tenor, baryton, sbor a orchestr
secular songs for soprano, tenor, baritone, choir and orchestra

Fortuna imperatrix mundi (Štěstěna vládkyně světa)

- I. Primo vere (Příchod jara)
Uf dem Anger (Na trávníku)
- II. In taberna (V naší krčmě)
- III. Cour d'amours (Dvůr lásky)
Blanziflor et Helena (Blanciflor a Helena)
Fortuna imperatrix mundi (Štěstěna vládkyně světa)

Tereza Mátlová soprán / soprano

Daniel Matoušek tenor

Roman Hoza baryton / baritone

Český filharmonický sbor Brno /

Czech Philharmonic Choir Brno

sbormistr / choir director Petr Fiala

Filharmonie Brno

dirigent / conductor Leoš Svárovský

O programu

Ke kompozici skladby, jež měla zachytit různé odstíny válečné vřavy, vyzval tehdy už slavného **Ludwiga van Beethovena** (1770 až 1827) proslulý vynálezce metronomu Johann Nepomuk Mälzel: chtěl hudební veřejnosti představit svoje *panharmonicon*, obsahující zvuk všech nástrojů vojenských kapel.

Beethoven vyhověl takřikajíc až příliš – i na panharmonicon to bylo moc velké; tak to prostě přepsal do obvyklé partitury a využívaje dobového ohlasu bitvy u španělské Vitorie (Španělé podporováni vítěznými Brity bojovali o svou nezávislost proti Napoleonovi, vnucovanému jim velmocemi) označil jako **Bitva u Vitorie aneb Wellingtonovo vítězství**. A aniž to možná tušil, zajistil si tím jeden z nejvydatnějších a nejtrvalejších zdrojů příjmu: Wellington mu vydělal víc než všech jeho devět epochálních symfonií dohromady.

Skladba byla poprvé provedena ve Vídni 8. prosince 1813 spolu s premiérou jeho *sedmé symfonie*. Na pódiu seděly obě *bojující strany* proti sobě; rozdělený orchestr byl obohacen o neobvyklé množství plechových a bicích nástrojů, nechyběly muškety a zařízení vydávající dělové rány. Hudba francouzské strany se opírala (a dosud opírá) o píseň *Marlborough s'en va t'-en guerre* (Marlborough jde do války), britskou charakterizuje motiv anglické hymny; ten ovšem nakonec zůstává na bojišti jako vítěz a uzavírá skladbu krásně fugovanou kódou.

Slavnostní předehra 1812 napsal osmatřicetiletý **Petr Iljič Čajkovskij** (1840 až 1893) jako příležitostnou skladbu určenou k provozování pod širým nebem. Vítězství Ruska nad útočící francouzskou válečnou mašinerií v roce 1812 znamenalo ostatně počátek Napoleonova konce

a nebylo pocítováno jen jako zásluha carské armády, nýbrž všech Rusů bránících svou zemi; a právě Čajkovskij, jemuž se v plné míře podařilo prosadit ruský živel do evropského hudebního myšlení, se cítil jaksi spoludědicem tohoto historického vítězství. Tisnivá nálada v pomalém úvodu skladby je předzvěstí útoku a dramatických bojů, jež jsou obsahem sonátového allegra; téma *Marseillaisy*, ve skladbách devatenáctého století zpravidla značící vítězné myšlenky Francouzské revoluce, je tu ovšem cizím živlem nepřátelským. Zvuk vítězných kód je pak navíc mohutně posílen účastí dalšího orchestru, dechové kapely s tématem carské hymny, a burácením dělových salv.

Scénické kantáty **Carla Orffa** (1895–1982) představují v hudbě dvacátého století velmi svérázný a těžko napodobitelný typus. Jeho někdejší novota a dosud senzační svěžest netkví snad v pohrdání tradicemi, nýbrž naopak v nadobro nekonvenčním a napořád aktualizovaném přístupu k nejučtyhodnějším

tradicím všeho druhu – antickým, středověkým, renesančním, folklorním. První a dnes nejproslulejší z těchto skladeb, **Carmina Burana** (Buránské písně), sice při své frankfurtské premiéře v roce 1937 narazila na oficiální estetiku Hitlerovy Třetí říše, ale ještě za války si našla cestu k německému a po válce k evropskému publiku: to už byla součástí trilogie *Trionfi* uvedené poprvé v milánské Scale roku 1953.

Její slovesným, a tudíž také námětovým podkladem je výběr středověké latinské poezie, již se říká *vagantská*; jejími autory a pěstiteli byli vaganti, buď potulní studenti teologie, kteří střídali evropské univerzity (všude se přednášelo latinsky), nebo už vysvěcení klerikové, kteří si nedokázali zajistit stálé místo (prebendu) a přijímali dočasné pohostinství v kláštorech; psali ji však také dvorští básníci z povolání a vůbec středověcí intelektuálové. Nejvydatnějším pramenem je dnes takzvaný Buránský rukopis (Codex buranus) pořízený kolem roku 1250 jaksi mimoslužebně ve skriptoriu bavorského kláštera Benediktbeuern (latinsky Bura), vydaný tiskem v roce 1847 a obsahující 254 básnické skladby z 11.–13. století.

Orffův výbor je záramován monumentálním hymnem o proměnlivé přízni Štěstěny, skepticky filozofující básnickou skladbou, jež znamenitě postihuje životní postoj vagantských

autorů, a ve svých třech dílech čerpá ze tří nejčastějších tematických okruhů jejich poezie: z oslavy jara, z pijáckých písní a z milostných zážitků. Příchod jara vítají latinské básně ovšem hlavně jako naděje na milování (*budeme si užívat jako kdysi sám Paris*), ale Orffova hudba udržuje jejich výraz v ryzí poetické rovině. Jadrnější je druhá část prvního dílu (*Na trávníku*) zpívaná hlavně středověkou němčinou – zvlášť působivé je dvojí zvukomalebné zpodobení (zpívané latinsky a poté německy) koňmo se vzdalujícího milence.

Pijácké texty druhého dílu nabízejí řadu kontrastních představ: sebemrškačské vyznání mladého žyralce, bizarní žalozpěv opékané labutě (mužského rodu), obraz opilce vyhozeného z hospody a nakonec obsáhlou skladbu (*V naší krčmě*), jejíž textové brilanci odpovídá bravura hudebního zpracování. Třetí oddíl se týká milování; zařazením dětského sboru hned do prvního čísla (*Amor létá ze všech stran*) dává Orff najevo, že nehodlá zacházet tak daleko, jak se to v Buránském kodexu často děje. Přesto dokáže citlivě a účinně stupňovat erotické napětí až k vrcholu v sóle vysokého sopránu (*Můj nejsladší!*) před závěrečnou apoteózou *Buď zdráva, nejkrásnější...* Sluší se dodat, že *Blanciflor* v jejím titulu a v posledním verši není jméno muže, nýbrž ženské hrdinky (*Blanche fleur*) kdysi známého středověkého francouzského milostného eposu, takže oslovením jejím, Heleny (Trójské, považované za nejkrásnější ženu světa) a bohyně Venuše vyzývá vzdělaný autor trojí vrcholné ztělesnění ženské krásy a lásky.

Jiří Beneš

O účinkujících

Tereza Mátlová vystudovala hru na flétnu a na klavír – a zpívala v Kühnově dětském sboru. Operní zpěv absolvovala na pražské Hudební akademii múzických umění u Magdaleny Hajóssyové, dále u Vlasty Hudecové v Bratislavě a stále se zdokonaluje u pěvce a pedagoga Vladimíra Chmela. Zúčastnila se mnoha mi-

strovských kurzů, mimo jiné u Helmutha Rillinga na stuttgartské Bachově Akademii. Na operním festivalu v irském Wexfordu, kde ztvárnila řadu operních rolí, obdržela cenu „Talent roku“. Za roli Konstace v Mozartově *Únosu ze serailu* byla nominována na Cenu Thálie 2016. Vystupuje v Národním divadle v Praze, v Severočeském divadle v Ústí nad Labem i na zahraničních hudebních scénách, a to ve významných operních i opeřetních rolích.

V muzikálové oblasti vystoupila jako Cosette v *Les Misérables*, Ellen v *Miss Saigon*, jako Primadonna Carlotta Giudicelli ve *Fantomu opery* a jako Vivien Dawnová ve swingovém muzikálu *Zasněžená romance*. Ve své koncertní činnosti spolupracuje s dirigenty, jakými jsou Marcello Rota, Vladimír Jurowski, Riccardo Frizza, Enrique Mazzola, Leoš Svárovský, Jan Kučera, David Agler, Claude Schnitzler, Ahmed Al Saedi a Jin Wang. Zpívala na koncertech Evy Urbanové, vystoupila jako host na turné Karla Gotta a na turné hvězd v Moskvě.

Pro společnost Supraphon Records natočila roli v *Mirandolíně* Bohuslava Martinů, u agentury GOJA vydala sólové CD a společně s Karlem Gottem CD *Hvězda betlémská*. Pro společnost KVArt natočila s dalšími umělci CD *Belcanto*, ke kterému se také pojí koncertní turné s dirigentem Leošem Svárovským. Často spolupracuje s Českou televizí, Českým rozhlasem, TV Nova, TV Prima a TV Barrandov.

Daniel Matoušek z Ústí nad Labem je absolventem mistrovských kurzů „EMA masterclass“ (Evropské hudební akademie) pod vedením dirigenta Wolfganga Scheidta a mistrovských kurzů Carangelo Belcanto Academy v italské Cornudě. Studijně spolupracoval s tenoristou Janem Vacíkem, s tenoristou Antoniem Caran-gelem a s mezzosopranistkou Jarmilou Chaloupkovou. V roce 2013 zpíval své první studentské představení v Janáčkových *Příhodách lišky Bystroušky* (rolí Komár/Rechtor) s Universitou Britské Kolumbie jako jediný Čech v obsazení. V témže roce debutoval v Divadle J. K. Tyla v Plzni v *Kouzelné flétně* v roli Tamina a v následujícím roce v Národním divadle v Praze v *Příhodách lišky Bystroušky* v inscenaci Ondřeje Havelky. Roku 2018 hostoval jako Tamino

v Severočeském divadle Ústí nad Labem, poté jako Leoš Janáček v *Zápisníku zmizelého* v Plzni, dále debutoval v open-air produkci *Rusalky* na Festivalu Povaleč 2018 a v koncertním provedení *Così fan tutte* a spolupracoval na masterclass s Evou Randovou pod vedením Norberta Baxy. V muzikálové produkci *Fantoma opery* ztvárnil roli Ubalda Piangiho. V Divadle F. X. Šaldy v Liberci hostoval v inscenaci *Popelky* v roli Dona Ramira.

V roce 2019 vystoupil např. v pražském Národním divadle v inscenaci *Láska ke třem pomerančům*, hostoval v magdeburském Opernhausu jako Tamino a zúčastnil se festivalu iSING v Číně. V sezoně 2019/2020 hostoval v Moravském divadle Olomouc v *Mam'zelle Nitouche* jako Fernand de Champlatreux, v Bizetově opeře *Lovci perel* jako Nadir a v Beethovenově *Fideliovi* jako Jaquino.

Barytonista **Roman Hoza** ze Zlína vystudoval brněnskou Janáčkovu akademii múzických umění a absolvoval roční stáž na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Vídni. Roku 2014 vystoupil v programu Young Singers Project na prestižních Salzburger Festspiele v roli Dandiniho v Rossiniho *Popelce* upravené pro dětské publikum. Mezi lety

2015 a 2017 byl členem operního studia v Düsseldorfu, kde vytvořil řadu repertoárových rolí (Morales, Marullo, Silvano, Papageno); po návratu domů se stal sólistou Národního divadla Brno a během svého angažmá zde ztvárnil řadu základních rolí barytonového repertoáru (Don Giovanni, Guglielmo, Rossiniho Figaro, Belcore, Escamillo atd.). Jako host spolupracuje také s pražským Národním divadlem (Mozartův Figaro, Dandini, Mamma Agata), Národním divadlem moravskoslezským (Hamlet) a Divadlem J. K. Tyla v Plzni (Hamlet, Lehárův Danilo). Ze zahraničních angažmá jmenujme spolupráci s Operou National de Lyon, Göteborgsoperan a trvající partnerství s Deutsche Oper am Rhein v Düsseldorfu, kam od nastávající sezony nastupuje jako stálý člen sólistického ansámblu.

Romana Hozu jsme mohli slyšet také na festivalech Pražské jaro, Dvořákova Praha, Smetanova Litomyšl, Moravský podzim nebo Concentus Moraviae. Jako sólista vystoupil se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, Mladou českou

filharmonii, Filharmonii Brno, Janáčkovou filharmonii Ostrava, Filharmonii Hradec Králové, s Czech Virtuosi a mnoha jinými hudebními tělesy.

Je také vyhledávaným interpretem komorní a barokní hudby. Schumannův písňový cyklus *Dichterliebe* provedl v pražském Rudolfinu a pravidelně jej můžeme vidět po boku cembalistky B. M. Willi nebo jako sólistu barokních ansámblů Collegium 1704, Musica Florea, Ensemble Inégal nebo Czech Ensemble Baroque.

Český filharmonický sbor Brno představuje v českém i světovém kontextu absolutní špičku v oboru sborového umění. Od svého založení v roce 1990 vystoupil na všech evropských prestižních festivalech a zaujal vysokou profesionalitou a mimořádným hudebním cítěním.

Sbor se zaměřuje na oratorní, kantátový a operní repertoár. Ročně absolvoje přes devadesát koncertů doma i v zahraničí, spolupracuje se světovými orchestry a dirigenty (např. Marc Albrecht, Christian Arming, Dennis Russell Davies, Christoph Eschenbach, Iván Fischer, Manfred Honeck, Eliahu Inbal, Marek Janowski, Dmitrij Kitajenko, Nicholas Milton, Zubin Mehta, Ingo Metzmacher, Yannick Nézet-Séguin, Sir Roger Norrington, Sir Simon Rattle, Helmuth Rilling, Yuri Simonov, Martin Sieghart, Petr Altrichter, Jakub Hrůša, Libor Pešek, Leoš Svárovský). Zejména si cení spolupráce s legendárními uměleckými osobnostmi, jakými byli Jiří Bělohlávek, Enoch zu Guttenberg, Nikolas Harnoncourt, Sir Charles Mackerras či Kurt Masur.

Sbor má rozsáhlou diskografii a získal řadu ocenění: v roce 2007 obdržel dvě významné evropské ceny – Echo Klassik za Soubor roku 2007 (provedení Brucknerových motet) a Nahrávka roku 2007 za Lisztovo oratorium *Kristus*. Za Zimmermannovo

Requiem für einen jungen Dichter získal v roce 2009 Cenu německých kritiků. Japonský hudebně-kritický časopis *Geijutsu Disc Review* mu roku 2011 udělil prestižní ocenění Tokusen (live nahrávka Dvořákova *Requiem*). Sbor je čerstvým držitelem prestižního ocenění *Classic Prague Awards* v kategorii Vokální výkon za rok 2019.

Za úspěchy tělesa stojí jeho zakladatel, sbormistr a ředitel **Petr Fiala** (1943). Vystudoval brněnskou konzervatoř a JAMU (klavír, kompozice, dirigování), je autorem sta osmdesáti skladeb. Sbormistrovské a dirigentské činnosti se věnuje více než padesát let. V roce 2013 obdržel Cenu města Brna za dlouholetou uměleckou činnost a v roce 2016 Cenu Jihomoravského kraje. (→ www.cfsbrno.cz)

Kořeny brněnské filharmonie sahají do sedmdesátých let 19. století, kdy v Brně mladý Leoš Janáček usiloval o vznik českého symfonického orchestru. Dílo slavného skladatele 20. století je ostatně nejvýznamnější programovou položkou tělesa, které je považováno dodnes za jeho autentického interpreta.

Dnešní **Filharmonie Brno** vznikla v roce 1956 sloučením rozhlasového a krajského orchestru a od té doby patří svou velikostí i významem k české orchestrální špičce. Na svých turné provedla na tisíc koncertů v Evropě, ve Spojených státech, v Latinské Americe, na Dálném i na Blízkém východě. Je pravidelným hostem světových i českých festivalů, kde často spojuje umělecké síly s vynikajícím Českým filharmonickým sborem Brno. Pravidelně natáčí pro Český rozhlas a Českou televizi a pro řadu nahrávacích firem (Supraphon, Sony Music, IMG Records, BMG, Channel 4). Dynamicky také rozvíjí zakázkové nahrávání pro globální klientelu v rámci Czech Orchestra Recordings.

Dějiny orchestru prošla řada českých a světových dirigentských osobností jako Břetislav Bakala, František Jílek, Petr Altrichter, Jiří Bělohávek, Sir Charles Mackerras, Jakub Hrůša nebo Tomáš Netopil. Od sezony 2018/2019 je šéfdirigentem a uměleckým ředitelem Filharmonie Brno Dennis Russell Davies.

Od roku 2000 filharmonie pořádá letní open-air festival na brněnském hradě Špilberk, v roce 2012 se stala pořadatelkou renomovaných festivalů *Moravský podzim*, *Velikonoční festival duchovní hudby* a *Expozice nové hudby*. Zaštiťuje mezinárodně proslulý dětský sbor *Kantiléna*, od roku 2010 se podílí na festivalu mladých hudebníků *Mozartovy děti*, v roce 2014 zakládá svou *Orchestrální akademii*.

Filharmonie Brno je dnes nejen silným hráčem na poli symfonické hudby doma i v zahraničí, ale i předním organizátorem hudební sezony druhého největšího českého města, aktivním festivalovým pořadatelem a kreativním lídrem orchestrální dramaturgie. Působí v neorenesančním *Besedním domě*, brněnském „*Musikverein*“ z dílny Theophila von Hansena z roku 1873 a těší se na nový moderní koncertní sál, který navrhuje tým architektů Tomasz Koniora a Petra Hrůši a akustika Yasuhisa Toyoty.

Leoš Svárovský (1961) měl při studiu dirigování na pražské AMU (u Václava Neumanna) za sebou už mezinárodní soutěžní úspěchy jako pianista a flétnista. Dirigentsky byl angažován od roku 1984 v pražském Národním divadle, v sezoně 1990/1991 byl šéfdirigentem Janáčkovy filharmonie v Ostravě. Roku 1991 se stal (třicetiletý) nejmladším z dosavadních devíti šéfdirigentů brněnské filharmonie a rychle v ní proslul mimořádnou výkonností a takřka neuvěřitelnou pohotovostí. Svého šéfovského místa se vzdal k Novému roku 1995, ale s filharmonií

zůstává v trvalém spojení, v posledních sezonách jako její stálý host a dirigent zejména zahraničních zájezdů; nejvýznamnějším z nich bylo turné Toyota Classics 2004 po šesti východoasijských zemích. Filharmonii Brno vede také na jejích pravidelných zájezdech do Japonska, kde je od roku 2014 znám jako šéfdirigent Central Aichi Symphony Orchestra v Nagoji.

Pravidelně vystupuje na prestižním festivalu v Rheingau, kde uvedl např. Massenetovu *Máří Magdalenu*, Dvořákovo a Verdiho *Requiem*, oratorium Franze Liszta *Kristus*, oratorium *Stabat Mater* Antonína Dvořáka, Orffovu kantátu *Carmina Burana* či Dvořákovy *Slovanské tance*. Byl hostem i dalších mezinárodních festivalů, jako jsou Europäische Wochen Passau, Aspekte Salzburg, George Enescu Festival Bucarest, Colorado Musik Festival, Settimane musicali di Ascona, Musica Sacra Nürnberg, Dias da Música em Belém nebo Mezinárodní hudební festival v Meranu.

Leoš Svárovský spolupracuje s mnoha zahraničními orchestry (Orchestre de Pays de la Lorraine Metz, Staatskapelle Dresden, Beethoven Orchester Bonn, Stuttgarter Philharmoniker, Mozarteum Orchester Salzburg, Bach Collegium München, Residentie Orkest Den Haag, RTL Symphony Orchestra Luxembourg, Bruckner Orchester Linz, Orquestra Metropolitana de Lisboa, Shanghai Radio Symphony Orchestra, Radio Filharmonisch Orkest Utrecht, The Colorado Music Festival Orchestra, Zagrebačka Filharmonija, Seoul Philharmonic Orchestra, Presidential Symphony Orchestra Ankara, Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra, Maltská filharmonie, Arménská filharmonie).

Jeho diskografie zahrnuje 25 CD natočených v České republice, Německu, Spojených státech, Japonsku, Slovensku a Francii (Panton, Supraphon, JOD, Thoroform, WEA Records, New Classic). Od roku 2000 působí na katedře dirigování AMU v Praze, od roku 2018 jako profesor.

Summary

It was the celebrated inventor of the metronome, Johann Nepomuk Mälzel, who asked Ludwig van Beethoven (1770–1827), already a famous composer, to write a piece capturing the various sounds of the turmoil of war. Mälzel wanted to present to the music-loving public his Panharmonicon, an automatic orchestra able to reproduce the sound of all the instruments used by military bands. Beethoven, so to speak, complied to a fault: the piece was simply too big for the Panharmonicon, so he rewrote it as an ordinary score, and, responding to the contemporary interest in a battle near Vitoria, Spain, described it as *Wellington's Victory or The Battle of Vitoria*. He was perhaps unaware that this would provide one of his most plentiful and lasting sources of income – Wellington made more money for Beethoven than all his nine epochal symphonies taken together.

The work was first performed in Vienna on 8 December 1813, together with the premiere of Beethoven's *Seventh Symphony*. On the stage, the two warring sides were seated against each other; the divided orchestra was expanded with unusual numbers of brass and percussion instruments, and there were also muskets and other artillery sound effects. The music for the French side incorporated the song "Marlborough s'en va-t-en guerre" ("Marlborough has left for the War"), and that for the British side, "Rule Britannia" and "God Save the King", the British anthem. With the British victorious in the battle, the musical phrases of the anthem are used for the coda of the piece in the form of a beautiful fugue.

Pyotr Ilyich Tchaikovsky (1840–1893) wrote his *1812 Festival Overture* aged 38, as an occasional piece to be performed in the open air. Russia's victory over the invading French war machine in 1812 spelled the beginning of Napoleon's end, and was credited not just to the Tsar's army, but to all Russians defending their country. Tchaikovsky, who successfully introduced the Russian element as a full feature of European musical thinking, felt something of a co-inheritor of this historical victory. The brooding atmosphere in the slow introduction of the work foreshadows the attack and the dramatic fighting, which come in the sonata-allegro; the theme of *La Marseillaise*, usually denoting in 19th-century works the victorious ideas of the French Revolution, serve here as the inimical, alien element. The sound of the victorious coda is mightily reinforced by the participation of another orchestra

– a brass band playing the Tsarist anthem – and thundering cannon shots.

In twentieth-century music, **Carl Orff's** (1895–1982) scenic cantatas represent a very distinctive, and difficult to imitate, type of work. The first and today the most famous of them, ***Carmina Burana*** (Songs of Beuern), got into hot water with the official aesthetic of Hitler's Third Reich at its premiere in Frankfurt in 1937; yet, still during the war, found its way to German audiences, and after the war to European audiences too, as part of the trilogy *Trionfi*, premiered in Milan's La Scala in 1953.

The text is a selection of mediaeval Latin poetry, also called "vagant poetry" after its authors, wandering students of theology who went from one university in Europe to another, or ordained clerics who found themselves unable to secure permanent positions and accepted temporary hospitality in monasteries; although professional court poets and medieval intellectuals in general were also involved. The richest source available to us today is the *Codex Buranus*, preserved in the *Benediktbeuern Abbey* (in Latin, *Bura*) in Bavaria. It was written in the Abbey's scriptorium around 1250, outside the monks' official duties.

The essence of Orff's creative updating of these poems is not just in his selection and carefully conceived arrangement in a programme full of impressive contrasts, delays, gradations and climaxes, but also in their daring and witty play between traditional values and contemporary musical language. The archaic simplicity of the melody is underlined by harmony and inventive instrumentation; the noble cadence of Latin diction loses its detachment thanks to Orff's ingenious and often rowdy rhythmic work. Importantly, despite these challenging juxtapositions and a treatment that is often ironic, the energetic musical flow captures the fullness and strength of life, intoxicating and thrilling in its immediacy.

Jiří Beneš, translated by Štěpán Kaňa

Zpívané texty v českém překladu

CARL ORFF

Buránské písně

texty z Buránského rukopisu

ŠTĚSTĚNA VLÁDKYNĚ SVĚTA

1. Ó Štěstěno!

Ó Štěstěno, jsi jak měsíc stavu proměnlivého,
stále rosteš nebo ubýváš;
ten zatracený život mne jednou hladí, jednou zradí,
ostřím své hravé myslí chudobu i světskou moc
rozpouští jak led.

Osude, krutý a nicotný, toč se, ty nestálý,
všechna mizerie i marné naděje v tobě splývají;
zastíněný, zahalený, jednou mne obdaříš,
ale teď pro tvou falešnou hru chodím s holým zadkem.

Úděl úspěchu a ctnosti, ten mi není přisouzen;
bývám nadšen a zas sklíčen, ale pořád v trápení.
V této chvíli bez odkladu srdeční tep sledujte;
že nás osud srazí v síle, se mnou všichni bědujte!

2. Nad ranami osudu

Nad ranami osudu lkám slzavýma očima,
protože mi svoje dary stále vzpurně odpírám.
Leccos člověk čeká, dokud hlavu plnou vlasů má,
teprve však plešatý svou Příležitost nalézá.

Na stolci Štěstěny jsem seděl povzneseně,
všeho zdaru rozmanitým květem ověnčen;
jakkoliv jsem rozkvetl však, šťasten a blažen,
teď jsem z vrcholu se zřítit vši slávy zbaven.

Kolo Štěstěny se točí: já klesám ponížen,
jiný stoupá nahoru, štěstím celý bez sebe.
Na vrcholu sedí král, ať se sťeží pádu –
vždyť tam dole vidíme královnu Hekubu!

I. PŘÍCHOD JARA

3. Radostná tvář jara

Radostná tvář jara se blíží světu,
krutost zimy poražena prchá.
V pestrém hávu zas vládne Flora
a háje ji oslavují hudbou a zpěvem.

V jejím klíně zrozené slunce se nanovo usmívá;
obklopen různým kvítím
dýše Zefyr nektarovou vůni.
Běžme o závod pro odměnu v lásce!

V písni trylkuje sladká Filomena,
pestrým kvítím se usmívá veselá louka,
hejna ptáků se míhají lesními půvaby
a sbor dívek zjeví tisícerou rozkoš.

4. Slunce všechno zjemňuje

Slunce všechno zjemňuje, čisté a něžné,
duben ukazuje světu novou tvář;
mužný duch spěje k Amorovi
a ten chlapecký bůh kraluje milujícím.

Všechno se obnovuje v slavné jarní době
a ta nám velí, abychom se radovali;
samota skýtá také ve tvém jaru cestu
uchovat si věrnost a počestnost.

Pohled' na mou věrnost a miluj mne také
z celého srdce a z celé mysli.
Jsem teď totiž daleko a ten,
kdo takto miluje, vždy se v kole točí.

5. Hle, půvabná a vytoužená

Hle, půvabná a vytoužená vesna navrací radost,
louka vzkvétá nachem, slunce všechno rozjasňuje.
Smutek ať už ustoupí!
Léto se vrací a zahání krutosti zimy.

Už tají a mizí kroupy, sníh a všechno ostatní,
zimní tmy prchají a jaro saje z ňader léta.
Ubohóu má mysl, kdo nežije a nelaškuje
pod jeho vládou.

Už se chlubí a užívá si v medové sladkosti,
komu se podařilo něco vytěžit z Kupidovy ceny.
Poslechněme Kypridu, budeme se holedbat
a užívat si jako kdysi sám Paris.

NA TRÁVNÍKU

6. Tanec

7. Kvetě les už vznešený

Kvetě les už vznešený květy a listím.
Kde je můj dávný přítel?
Pryč odcválal, ó, kdo mne pomiluje?

Všude kvete les a mně se tak stýská po milém!
Všude kvete les a kde je můj milý tak dlouho?
Pryč odcválal, ó, kdo mne pomiluje?

8. Kupče, dej mi barvu

Kupče, dej mi barvu na červeň mých tváří,
abych tak přiměla mládence k milování.
Podívejte se na mne, hoši, ať se vám líbím!
Milujte, opravdoví mužové, pomilováníhodné ženy!
Posílí vám to sebevědomí a dosáhnete velkých poct.
Podívejte se...
Sláva tobě, světe, že jsi tak bohatý radostmi.
Chci se ti poddat, abych měla svou lásku pořád jistou.
Podívejte se...

9. Rej

Ty, co tu rejdí, to jsou všechno děvčata,
co chtějí bez chlapa chodit celé léto!
Přijď jen, přijď, můj příteli,
tak moc tě čekám,
přijď jen, přijď.
Sladká rudá ústa, přijďte a uzdravte mne,
sladká rudá ústa.
Ty, co tu rejdí...

10. Kdyby můj byl celý svět

Kdyby můj byl celý svět od moře až po sám Rýn,
nechal bych to všechno plavat,
kdyby mi anglická královna ležela v náruči.

II. V NAŠÍ KRČMĚ

11. V nitru planu

V nitru planu mocným hněvem
a v hořkosti hovořím sám k sobě:
stvořen z hlíny a popela
podobám se listu, s nímž si hraji větry.

Zatímco moudrý muž staví
základ svého sídla na skále,
rovnám se, já hlupák, plynoucí řece
a nikdy nevydržím na stejné cestě.

Jsem unášen jako loď bez posádky,
jako bludný pták vzdušnými drahami;
nedrží mne pouta, nezastaví zámek,
hledám sobě rovné a patřím k lumpům.

Vážnost se mi zdá příliš těžkou věcí,
žerty jsou půvabné, sladší než med;
Venuše nám velí k líbeznému dílu
a to není nic pro malátná srdce.

Kráčím cestou širokou podle mravu mládí,
zapleten do neřestí zapomněl jsem na ctnost;
žádostiv jsem rozkoše více než své spásy,
v duši mrtev nadobro dbám jen o svou kůži.

12. Kdysi obýval jsem rybník

Kdysi obýval jsem rybník, kdysi vynikal jsem krásou,
když jsem ještě býval bílou labutí.
Bídny, bědný! Teď však černý a hodně spálený!
Kuchař se mnou sem tam točí, ohniště mě hrozně pálí
a číšník mě pořád tukem polévá.
Bídny, bědný...
Teď na míse tady ležím a už nikdy nepoletím;
slyším chroupat zuby lidí hladových.
Bídny, bědný...

13. A já jsem opat

A já jsem opat bumbálkovický
a s bumbaly sedávám v radě
a v Deciově odboru jsem doma,
a kdo mě ráno vyhledá v krčmě,
bude večer nahý vyveden
a tak z šatů svlečen zavolá:

Strážte, strážte! Cos to spáchal, pitomý osude?
Sebrals mi všechno potěšení života!

14. Když jsme v krčmě

Když jsme tady v naší krčmě, na hřbitov nepomysleme,
ale ke hře pospícháme, při níž se vždy zapotíme.
Co se děje tu v té krčmě, kde je peníz šenkýřem,
stojí věru za zeptání: poslyšte teď, co vám řeknu.

Jedni hrají, jedni pijí, jiní prostopášně žijí.
Z těch, co tady sedí při hře, jsou někteří vysvlékáni,
někteří se oblékají, jiní v pytle navlečeni.
Smrti se neobávají, pro Bakcha však osud vzdají.

První – za toho, kdo platí, na zdar pijí propuštěnci,
druhou pijem za zajaté, třetí – za ty, co přežili.
Čtvrtou – za křesťany vůbec, pátou – za věrné zemřelé.
Šestou za veselé sestry, sedmou za tu lesní chásku.

Osmou za zvrácené bratry, devátou za utečence,
desátou za námořníky, jedenáctou za sudiče,
dvanáctou pak za trestance a třináctou za pocestné.
Za papeže též a krále pijeme, jak zákon káže.

Pije pán a pije paní, pije voják, pije páter,
pije onen, pije tato, pije sluha, pije služka,
pije pilný, pije líný, pije bílý, pije černý,
pije zdejší, pije tulák, pije prosták, pije chytrák.

Pije chudý a nemocný, pije štvanec bezejmenný,
pije chlapec, pije stařec, pije biskup, pije děkan,
pije sestra, pije bratr, pije bába, pije máma,
pije tato, pije tenhle, pijí stovky, tisícovky.

Šest set sklenic plných moku nestačí,
když nezřízeně bez konce tu všichni pijí.
I když pijem převezele, stejně budem pomluveni všemi,
co sem po nás přijdou – a skončíme jak nuzáci.
A ti, co nás pomlouvají, ať se řádně zmatou v myslí,
neřadí se k spravedlivým!

III. DVŮR LÁSKY

15. Amor létá ze všech stran

Amor létá ze všech stran, uchvácen žádostí,

jeho zásluhou se druží mládenci a dívky.
Která je bez druhu, postrádá všechnu radost,
tajemství svého srdce chová v noci nejhlubší
a to je to nejtrpčí.

16. Den a noc a všechno

Den a noc a všechno je proti mně;
co si holky povídají, nutí mě k pláči,
takže často vzdychám a ještě víc se bojím.

Kamarádi, žertujte a vy, kdož víte, povězte,
potěšte mě smutného; velká je má bolest.
Tak mi přeče poradte – na svoji čest!

Pro tvou krásnou tvář pláču tisíckrát,
hrud' plnou ledu; zachraň mě,
hned bych ožil – jedním políbením.

17. Stála dívenka

Stála dívenka v červené sukni,
a když se jí někdo dotkl, sukně zašustila...
Hola, hola, hola, hola!
Stála dívenka jako růžička,
tvář jí zářila a ústa jen kvetla.
Hola, hola, hola, hola!

18. Kolem mé hrudi

Kolem mé hrudi je to samý vzdech
pro tvou krásu; a to mě zoufale trýzní.
Ajajaj, můj milý nepřichází.
Tvé oči září jako paprsky slunce,
jako když blesku jas osvětluje temnoty.
Ajajaj...
Dejž bůh, dejtež bozi, co jsem si předsevzal,
totiž otevřít její panenská pouta.
Ajajaj...

19. Když chlapec s dívenkou

Když chlapec s dívenkou prodlévají v komůrce,
šťastné to spojení!
Se vzrůstající láskou, svorně a rovnou,
daleko všeho ostychu
dochází k nevylicitelné hře údů, paží, rtů...

20. Přijď už, přijď!

Přijď už, přijď, tak jen přijď, nenech mě umírat.

Tvoje tvář je krásná, v očích máš blesk,
proudy vlasů, ó, a jak ladnou postavu!
Rudější než růže, bělejší než lilie,
nade všechny krásnější! Vždy budeš mou pýchou!

21. V pochybnostech

V pochybnostech myslí mihají se protivy:
nevázaná láska – a stud. Zvolím si však, co uvidím,
skloním šiji pod jařmo, ale pod to sladké...

22. Čas je přívětivý

Čas je přívětivý, ó panny, tak se s námi veselte, vy mládenci!
Och, och, och, celý rozkvétám a už láskou k panně planu;
je to nová láska, kterou umírám.
Slíbím-li, hned mě to posílí, odmítnu-li, budu sklíčena.
Och, och...
V zimním čase bývá muž střízlivý, na jaře je rozverný.
Och, och...
Mé panenství si se mnou pohrává, má prostomyslnost mě zrazuje.
Och, och...
Přijď, má nejbližší, s potěšením, přijď už, krásná, hynu!
Och, och...

23. Můj nejsladší!

Můj nejsladší, celá se ti oddám!

BLANCIFLOR A HELENA

24. Buď zdráva

Buď zdráva, nejkrásnější, perlo drahocenná,
buď zdráva, ozdobo panen, panno proslavená,
buď zdráva, světlo země, růže světa,
Blancifloro, Heleno, vznešená Venuše!

ŠTĚSTĚNA VLÁDKYNĚ SVĚTA

25. Ó Štěstěno!

Ó Štěstěno...

Změna programu a účinkujících vyhrazena!

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas, vypnuli mobilní telefony a během koncertu nefotografovali. Děkujeme.

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno. Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Jihomoravského kraje.

B | R | N | O **MINISTERSTVO KULTURY** **jihomoravský kraj**

Hlavní mediální partner

 Česká televize

Za podporu a spolupráci děkujeme

Dopravu zajišťuje

Notový materiál pro provedení skladby *Carmina Burana* poskytlo hudební nakladatelství Bärenreiter Praha.

Vydala Filharmonie Brno nákladem 330 výtisků

texty Jiří Beneš

anglicky Štěpán Kaňa

foto archiv Filharmonie Brno, není-li uvedeno jinak

sazba a produkce Petr Tejkal Design

Filharmonie Brno, příspěvková organizace

Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno

☎ +420 539 092 801, info@filharmonie-brno.cz

www.filharmonie-brno.cz